

Bezoekersgids
Najaar 2015

Programma september 2015–januari 2016

In Light Of 25 Years

27 januari 2015–14 februari 2016

BEGANE GROND

Bit Rot

Douglas Coupland

11 september 2015–3 januari 2016

TWEDE VERDIEPING

Art In The Age Of... Asymmetrical Warfare

11 september 2015–3 januari 2016

DERDE VERDIEPING

Karakter Is Lot

Willem de Rooij

27 januari 2015–3 januari 2016

DERDE VERDIEPING

Welkom

Witte de With is verheugd om dit seizoen “in de geest te kruipen” van schrijver en kunstenaar Douglas Coupland. *Bit Rot* ontleent zijn titel aan het verschijnsel van digitale data die spontaan ontbinden en openbaart—in Couplands eerste grote solotentoonstelling in Europa—Coupland’s visie op globalisering, terrorisme, het Internet, pop cultuur, sociale media, en de daaruit voorkomende beeldeconomie. Ik nodig u uit op te gaan in *Bit Rot*, waarbinnen geheugen, verlies, roem, vernietiging en creatie allemaal samenkomen. Uw exemplaar van het gelijknamige boek van Coupland vol nieuwe en bestaande korte verhalen en essays (uitgegeven door Witte de With Publishers), vindt u in onze boekhandel.

Op de derde verdieping presenteert Witte de With dit jaar de driedelige tentoonstellingsserie *Art In The Age Of...* als onderdeel van ons jubileumprogramma. Deze serie onderzoekt de kunstproductie in de 21^e eeuw, haar circulatie, onderliggende economie en expansie, met een focus op de rol van schaarse grondstoffen, digitale data en militaire vernietiging binnen artistieke creatie. Momenteel presenteren wij *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare*, het laatste hoofdstuk van dit programma dat het ongelijkmatige karakter van het hybride slagveld tegen het licht houdt. De nadruk ligt daarbij op de rol van kunstenaars wanneer zij de complexe infrastructures van de hedendaagse oorlogsvoering ontrafelen.

Daarnaast tonen we ook *Karakter Is Lot*, een installatie van kunstenaar Willem de Rooij ter gelegenheid van Witte de With’s 25^e verjaardag, die de originele geboortehoroscoop van Piet Mondriaan uit 1911 presenteert in een speciale vitrine die zich verhoudt tot de stand van de zon.

Vergeet ook niet een bezoek te brengen aan onze jubileumcommissies die te zien zijn op onze begane grond. Dit seizoen hebben we Zin Taylor, Camille Henrot, Germaine Kruijff en Raimundas Malašauskas uitgenodigd na te denken over het dynamische verleden van onze instelling. Op een monumentale lichtbak presenteren zij hun visies, die zijn gebaseerd op fragmenten uit Witte de With’s archief, dag en nacht aan de stad. Wij hopen dat u erbij bent als wij deze belangrijke mijlpaal voor Witte de With vieren voor de rest van het jaar en nodigen u uit uw ervaring online te delen met behulp van #WDW25.

Hartelijke groet,
Defne Ayas

In Light Of 25 Years

BEGANE GROND

Met: Özlem Altin, Wineke Gartz, Camille Henrot, Germaine Kruij, Mahony, Raimundas Malašauskas, Zin Taylor, Freek Wambacq, Christopher Williams en Xu Zhen.

‘Het beeld van kunst dat Witte de With naar buiten brengt is dat van universaliteit en autonomie. Het is deze boodschap die niet mag verhinderen dat er tegelijkertijd ook een kader ontstaat dat ons iets kan vertellen over, bijvoorbeeld, de glamour van kunst en haar mogelijkheden tot communicatie, over kunst van meer dan Europa en Noord-Amerika alleen, of over de terreur van actuele gebeurtenissen.’

Inleidende essay in *The Lectures*, Witte de With Publishers, 1990

In het kader van zijn 25-jarig jubileum verkent Witte de With de eigen historie. De tentoonstellingsruimte op de begane grond wordt gewijd aan een serie in opdracht gemaakte presentaties door een selecte groep hedendaagse kunstenaars en curatoren. Elk van hen krijgt toegang tot Witte de Withs archief en maakt een beeld dat elementen uit de recente kunstgeschiedenis analyseert. Het resultaat wordt gepresenteerd in een monumentale lichtbak die dag en nacht te zien is.

Gedurende het hele jaar biedt *In Light Of 25 Years* kunstenaars en curatoren de ruimte om te reageren op ontwikkelingen in de hedendaagse kunst, haar landschap en haar mogelijkheden, vertrekkende vanuit het programma van Witte de With tijdens de afgelopen kwart eeuw. Waar kunnen of moeten we heen de volgende 25 jaar, wanneer vragen over de autonomie of universaliteit van kunst, of haar aantrekkingskracht en macht, vandaag nog net zo urgent zijn als in 1990?

NAJAAR- / WINTERPRESENTATIES

Zin Taylor
18 augustus–20 september 2015

Camille Henrot
22 september–25 oktober 2015

Germaine Kruij
27 oktober–29 november 2015

Raimundas Malašauskas
1 december 2015–3 januari 2016

Karakter Is Lot Willem de Rooij

DERDE VERDIEPING

Op 27 januari 2015, precies vijftig jaar na de oprichting van het instituut, presenteert Witte de With een nieuwe installatie door kunstenaar Willem de Rooij.

Karakter Is Lot toont de horoscoop die Piet Mondriaan in 1911 liet maken. Een speciale vitrine die zich verhoudt tot de stand van de zon, maakt dat de horoscoop dagelijks op een gezet tijdstip, van 14:15 uur tot 14:30 uur, optimaal door de zon belicht wordt. *Karakter Is Lot* verwijst naar de parameters van conservering en presentatie van historische objecten en visualiseert tevens de fysieke positie van Witte de With tot de zon.

Eind 1911 stond Piet Mondriaan op het punt zijn geboorteland Nederland achter zich te laten en naar Parijs te verhuizen. In deze periode van artistieke en persoonlijke transformatie vroeg hij theosoof Adriaan van de Vijssel om astrologisch advies. Mondriaan werd geboren op 7 maart 1872 onder het sterrenbeeld Vissen.

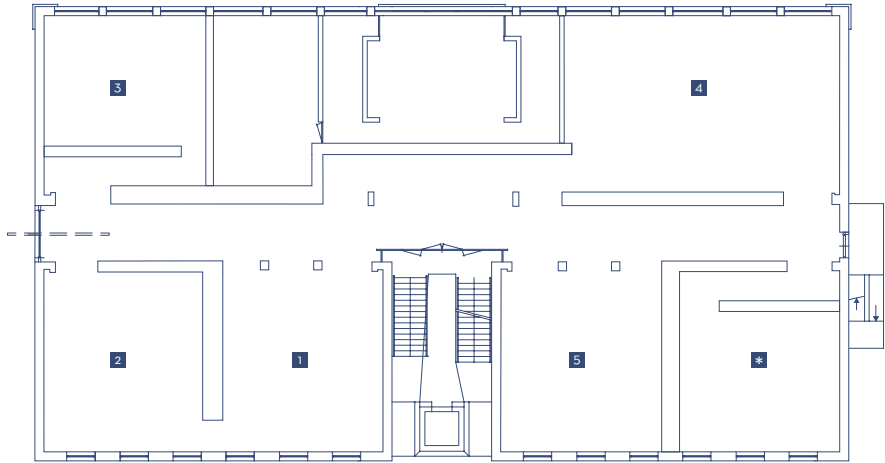
In de horoscoop lezen we: "Uw verstand is zeer ontvankelijk en heeft mediumistische neigingen, het is in staat dingen te voelen zonder een uitleg te kunnen geven over hoe deze kennis verkregen is. Een verstand dat zich diplomatiek, rustig en op een systematische manier kan uitdrukken."

Wij danken in het bijzonder het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag voor het uitlenen van Piet Mondriaans originele horoscoop. Dit project markeert de eerste editie van een jaarlijkse samenwerking tussen het RKD en Witte de With.

De bijbehorende publicatie *Character is Fate: Piet Mondrian's Horoscope* van Willem de Rooij heeft als onderwerp de historische horoscoop-lezing van Piet Mondriaan. Naast het herdrukken van de oorspronkelijke horoscoop en de bijbehorende transcripties bevat de publicatie ook teksten van Wietse Coppes (edituur van het Mondriaan Editieproject, RKD, NL) en Kocku von Stuckrad (hoogleraar Religiewetenschappen en decaan van de Faculteit Godgeleerdheid en godsdienstwetenschap, Rijksuniversiteit Groningen, NL).

Deze publicatie is verkrijgbaar in onze boekwinkel en online via www.wdw.nl

Plattegrond

Art In The Age Of... Asymmetrical Warfare

DERDE VERDIEPING

Met: Abbas Akhavan, Sven Augustijnen, James Bridle, Broomberg & Chanarin, Crass, Claire Evans, John Gerrard, Terence Gower, Glenn Kaino, Navine G. Khan-Dossos, Trevor Paglen met Jacob Appelbaum, Mohammad Salemy, Susan Schuppli & Tom Tlalim, Nida Sinnokrot, Thomson & Craighead en José Antonio Vega Macotella.

De Tweede Wereldoorlog begon met een aanval te paard en eindigde met de atoombom; ook vandaag is de escalerende technische ontwikkeling van moordmachines nog steeds een feit. *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* is het derde en laatste deel van de *Art In The Age Of...*serie, die de kunstproductie in de 21^e eeuw onderzoekt. Deze tentoonstelling houdt de vaak ongelijke verdeling van actuele, hybride vormen van oorlogsvoering tegen het licht. Oorlog is van alle tijden, maar de arena waarin de oorlogsvoering plaatsvindt, heeft zich van de zogenaamde 'realiteit' naar het 'virtuele' verplaatst. Harde machtsverhoudingen worden nog steeds van man tot man bevochten, maar ook op afstand bestuurbare wapens en andere vormen van digitale agressie worden uitgezonden via cyberaanvallen en social media propaganda. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze nieuwe strategieën hun eigen representatievormen in het leven hebben geroepen, waarin motivatie en informatie minstens zo zwaar wegen als traditionele militaire overmacht. Waar het om draait is niet een veranderd beeld van oorlog, maar eerder een nieuwe oorlog om de beeldvorming. *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* vraagt dan ook: welke rol speelt de kunstenaar wanneer deze zich in dit web begeeft en zo de motor van hedendaagse conflicten probeert bloot te leggen?

Tussen de presentaties lopen verschillende leidmotieven, waaronder diplomatie, media, moorden, berekening en codering, militaire en guerrilla tactiek, en natuurlijk wapens. In aanvulling op de kunstwerken zal de tentoonstelling ook digitale schermen bevatten waarop onder andere real-time cyberaanvallen over de hele wereld te volgen zijn, evenals een geanimeerde kaart van de internationale wapenhandel en nucleaire explosies.

Als laatste deel in de driedelige serie toont deze tentoonstelling drie artistieke posities van de vorige editie *Art In The Age Of... Planetary Computation*. Werken van Trevor Paglen en Navine G. Khan-Dossos blijven te zien, terwijl kunstenaar John Gerrard een nieuw duo van digitale simulaties presenteert. Deze overlap contextualiseert de werken opnieuw en verkent de relatie tussen digitale data en conflicten.

Kunstwerken

TRAPPENHAL

Mohammad Salemy

www.google.de/webhp?sourceid=chrome_instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=what%20were%20you%20doing%20on%209%2F11%3F, 2015

Twee uitzendingen van de aanslagen van 9/11, één van CNN en de andere van de FOX die zijn gereconstrueerd uit hun archieven, laten zien hoe de meest beruchte asymmetrische oorlogsgedaan in staat was de infrastructuur van non-stop nieuwsmedia om te vormen tot het grootste wereldwijde media-evenement in real-time ooit. De kunstenaar noemt dit een voorbeeld van "televisuele hyper-intersubjectiviteit". De kanalen van deze video-installatie zijn gesynchroniseerd, maar ook gescheiden, waardoor het gevoel van wereldwijde gelijktijdigheid (het zogenaamde "we zagen het allemaal gebeuren") verstoord wordt.

DAK

Abbas Akhavan

Study for a Blue Shield, 2011/2015

Een abstracte vorm is uit de wand van de galerieruimte gesneden. Buiten op het dak ligt een wit met blauw schild, gericht op de hemel. Het wapen van het Internationale Comité van het Blauwe Schild, ontwikkeld in Den Haag in 1954, siert de gevel van culturele instituten wereldwijd, om hun vernietiging te voorkomen tijdens internationale conflicten. Toen Amerika Irak binnenviel in 2003 schilderden medewerkers van het Nationale Museum van Irak hetzelfde schild op het dak om de locatie te beschermen tijdens de luchtbombardementen.

ENTREE/INGANG

Claire Evans, *Modern Warfare*, 2010

Het spel *Call of Duty: Modern Warfare 2*, uit 2009 is niet alleen ontvangen met veel kritiek,

maar was ook een groot financieel succes. In de vierde missie van dit 'first person shooter' videospel neemt de speler het karakter aan van een geheime CIA agent die leiding geeft aan een groep gewapende mannen die passagiers van Zakhaev, het internationale luchthaven van Moskou, afslachten. Naarmate het verhaal vordert, leidt deze aanval onder valse vlag tot een fictieve Derde Wereldoorlog; in het echte leven, zou de extreem-rechtse terrorist Anders Breivik in zijn manifest het spel een 'situatie training' hebben genoemd voor de aanslagen van 2011 in Noorwegen. Hoewel de speler zelf kan kiezen om zich te onthouden van het aanvallen van burgers tijdens de missie, heeft Evans in *Modern Warfare* het spel zo aangepast dat elk afgebeeld televisie- en computerscherm in het spel wordt vernietigd door een ander soort 'vluchteling'.

Interactieve kaart met cyberaanvallen

Een kaart die de handel in handvuurwapens en munitie voor de periode 1992–2010 documenteert door Google, als onderdeel van de Google Ideas INFO (Illicit Networks, Forces in Opposition) Top met steun van het Igarape Instituut en de gegevens van de handvuurwapen database van de Peace Research Institute Oslo (PRIO).

Crass

Thatchergate, 1982

Thatchergate is de titel van een grap uitgevoerd door leden van de anarchistische punkband Crass tijdens de nasleep van de Falklandoorlog in 1982. De leden stelden met behulp van fragmenten uit toespraken van Margaret Thatcher en Ronald Reagan een opname samen waarin een telefoongesprek tussen de twee leiders wordt gesimuleerd. In de loop van de opname lijkt Reagan te suggereren dat hij Europa wil gebruiken als een front om de Sovjet leiders

van de Amerikaanse oplossing voor het nucleaire conflict te doordringen, terwijl Thatcher impliceert dat het Britse marineschip HMS Sheffield doelbewust werd gezonken om de Falklands oorlog te laten escaleren. Toen de opname, die werd gelekt naar Nederlands journalisten, opdook, werd deze aanvankelijk door de US State Department gezien als Sovjet-KGB propaganda.

GANG

Navine G. Khan-Dossos

My TV Ain't HD, That's Too Real, 2015

Deze muurschildering bestaat uit twee delen en is gedurende de vorige tentoonstelling *Art In The Age Of...Planetary Computation* ontstaan. De kunstenaar heeft steeds nieuwe lagen toegevoegd, geïnspireerd op actuele gebeurtenissen in de wereld. De grootste, onderste laag van de muurschildering heeft hetzelfde oppervlak als de grootste commerciële televisie die in de winkel verkrijgbaar is. Elke laag heeft een eigen titel, zoals *Geolocating The James Foley Execution Video*, *The Evolution of Beliefs and Strategic Behavior*, *Mother Of All Terrorists (Samantha Lewthwaite)* en *Operation Inherent Resolve*. De taal van de schilderijen is zowel informatief (met diagrammen, algoritmische patronen en kleurkalibratie testen) als aniconisch: de muurschilderingen vermijden figuratie zoals dat in Islamitische en andere religieuze kunst gebeurt.

ZAAL 1

Trevor Paglen met Jacob Appelbaum
Autonomy Cube, 2014

In deze sculptuur zijn verschillende met het internet verbonden computers opgenomen om zo een open Wi-Fi hotspot te creëren, genaamd *Autonomy Cube*. Het werk geeft echter geen toegang tot een normale internetverbinding maar leidt al het Wi-Fi verkeer over Tor, een wereldwijd netwerk dat bestaat uit duizenden op vrijwillige basis draaiende servers, relays en diensten die zijn ontworpen om data te anonimiseren. Bovendien is *Autonomy Cube* zelf ook een Tor-relay die door eenieder gebruikt kan worden om hun inter-

netgebruik te anonimiseren, voor privé maar ook voor militaire doeleinden.

James Bridle

Fraunhofer Lines 006 (MH17 Documents A),

Fraunhofer Lines 007 (MH17 Documents B),

Fraunhofer Lines 008 (MH17 Documents C), 2015

Kunstenaar James Bridle gebruikt in dit werk Fraunhofer lijnen, een techniek die de kleuren van zonnestrallen visualiseert die verloren gaan voor deze het aardoppervlak bereiken. Hiermee wijst hij correcties aan in documenten die zijn vrijgegeven door de Nederlandse overheid in de nasleep van het neerstorten van Malaysia Airlines vlucht 17. Journalisten klaagden erover dat de informatie zwaar gecensureerd was, wat speculaties opriep over de mate waarin de Nederlandse overheid op de hoogte was van de risico's van het luchtruim boven Oekraïne. Als een manier om de paradox van deze zogenaamde onthullingen van de overheid te versterken, produceerde Bridle een reeks prenten door de documenten te scannen met gezichtsherkennings software. Deze software is niet anders dan die van de Amerikaanse Transportation Security Administration en andere grens en luchthaven controlediensten. Deze techniek neemt met spectrografen de hoeveelheid licht waar die wordt geblokkeerd door de opzettelijk doorgestrepte passages in het document.

ZAAL 2

John Gerrard

Exercise (Djibouti), 2012 en 2015

Voor de totstandkoming van *Exercise (Djibouti)*, 2012, is onder andere simulatie- en *motion capture*-technologie gebruikt om een tijdelijke collage te maken waarin atletische figuren een militaire oefening uitvoeren. In een simulatie van het landschap van Djibouti (een Afrikaans land waar Amerika en diverse andere naties een militaire basis gevestigd hebben), ontmoeten twee teams van computer gegenereerde figuren elkaar dagelijks om bij zonsopgang een reeks routines te starten van repetitieve en antagonistische gebaren. De figuren in *Exercise (Djibouti)*, 2012, zijn ontstaan door de samenwerking met een groep topatleten die trainde

voor de Londense Olympische Spelen van 2012, waarvan de feitelijke bewegingen werden omgezet naar data met de nieuwste *motion capture*-technologie. Het werk is niet volledig kunstmatig, maar ook niet echt, en bestaat in 'real time' (Djibouti: GMT +3 uur); het werk volgt een jaarlijkse cyclus die de bewegingen van de zon, de maan en de sterren bevat. In deze tentoonstelling wordt *Exercise (Djibouti)*, 2012, gecombineerd met een nieuwe versie van het werk vanuit het perspectief van een *drone*, die dezelfde actie toont om zo een tweeluid te creëren vanuit meerdere 'camerapunten'.

José Antonio Vega Macotela
Murmurs, 2011

De strijd tussen de Mexicaanse regering, nationale en multinationale drugskartels, evenals de drugsoorlog tussen de Verenigde Staten en Mexico, is al jaren aan de gang. Deze gematigd intense, maar voortdurende asymmetrische oorlog eiste al meer dan 100.000 levens op en heeft meer dan 1,6 miljoen personen ontheemd. *Murmurs* is een project waarin gebruik wordt gemaakt van een gecodeerd snelschrift dat grootschalig in Mexicaanse gevangenissen wordt gebruikt; de kunstenaar leerde dit van een gedetineerde Mexicaanse drugshandelaar. Macotela heeft een reeks advertenties in deze codetaal geplaatst in *El Sol de Mexico*, een nationale Mexicaanse krant die elke dag op de voorpagina een telling bijhoudt van het aantal doden door drugsconflicten. Om de zinnen te ontcijferen moet de toeschouwer op zijn knieën gaan zitten, met borst en kin tegen de muur gedrukt. Alleen in deze houding van gebed, of executie, kan de boodschap ontcijferd worden.

Susan Schuppli & Tom Tlaim
Uneasy Listening, 2014

Terwijl de Amerikaanse strategie in de "Oorlog tegen terreur" in 2009 van geheime gevangenissen en detentiecampen veranderde in gerichte moorden onder het regime van Obama, hebben de *Predator* en *Reaper* drones het luchtruim boven de Federaal Bestuurde Stamgebieden van Noordwest Pakistan overgenomen.

Hun aanwezigheid, aangekondigd door hoogfrequente geluidstonen, is uitgegroeid tot een vast onderdeel van de hemel boven dit gebied. Verschillende organisaties, met name het Britse Bureau of Investigative Journalism, hebben geprobeerd om uitgebreide datasets van de slachtoffers van *drone* aanvallen in Pakistan bij te houden. Toch geven deze getallen niet werkelijk weer hoe schadelijk het is te leven onder de constante en hoorbare dreiging van *drones*, zoals duidelijk wordt gemaakt in deze geluidsinstallatie.

ZAAL 3

Thomson & Craighead

A Short Film About War, 2009-10

A Short Film About War is geheel gemaakt van gevonden informatie op het internet, en neemt de kijker mee door de ogen van Flickr en allerlei militaire en civiele bloggers. Terwijl de ogenschijnlijke documentaire als film wordt afgespeeld, laat een tweede scherm de herkomst van de beelden, blog fragmenten en GPS-locaties zien waaruit de film bestaat. Door deze tweeledige informatie trachten de kunstenaars te onthullen hoe informatie verandert wanneer het wordt verzameld, bewerkt en vervolgens verspreid. Hoe verstoren deze praktijken de betekenis van beelden, vooral voor de doorgaans welvarende gebruikers van snelle breedbandnetwerken, die gewend zijn geraakt aan het verraderlijk overtuigende wereldbeeld dat Google Earth (en het wereldwijde web) voor ons schetst?

ZAAL 4

Sven Augustijnen

"L'histoire est simple et édifiante." Une sélection d'articles parus dans Paris Match, deuxième partie 1973-1976, troisième partie 1976-2014, 2015

Deze nieuwste versie van de serie "*L'histoire est simple et édifiante*" richt zich op oorlogsfotografie die *Paris Match* tussen 1973 en 1977 publiceerde. Terwijl het tijdschrift overging op het drukken in kleur in plaats van zwart-wit, nam de omvang van het blad aanzienlijk af in deze periode. De installatie geeft een tijdsbeeld door in te zoomen op het Belgische

F.A.L. geweer en zijn rol in (postkoloniale) conflicten. Hoewel het geweer de bijnaam de 'rechterarm van de vrije wereld' kreeg, als gevolg van het bijna universele gebruik van het wapen bij de NAVO-lidstaten, bewijst het werk van Augustijnen dat het vuurwapen aan beide zijden van de Koude Oorlog werd gebruikt. Na de val van de Berlijnse Muur duikt het wapen regelmatig op bij internationale conflicten, waaruit blijkt dat het wapen veelvuldig en zowel legaal and illegaal verhandeld wordt.

Broomberg & Chanarin

The Day Nobody Died IV, June 10, 2008

The Day Nobody Died IV, June 10 ontkent traditionele vormen van oorlogsreportage, met name de beelden die zorgvuldig zijn geënceneerd op locaties die onder militaire controle staan. Meereizend met het Britse leger naar Afghanistan, lieten de kunstenaars hun camera achter en namen slechts een rol fotopapier mee. Alsof het lot ermee speelde kwamen ze aan tijdens de dodelijkste maand van de Amerikaanse oorlog in Afghanistan. Op de eerste dag werd een BBC-journalist geëxecuteerd, en negen Afghaanse militairen werden gedood door een zelfmoordaanslag. Elke dag vielen er slachtoffers tot de vijfde dag, waarop niemand stierf. Als reactie op deze gebeurtenissen stelden de kunstenaars die dag gedurende twintig seconden een zeven meter lange strook van het fotopapier bloot aan de zon.

ZAAL 5

Glenn Kaino

Now Do I Repay A Period Won (Syria), 2014

Voor dit werk—een van de vele werken met de palindroom *Now Do I Repay A Period Won* als titel—gooide Kaino stenen naar rechthoekige stukken gepolijst staal, die de vorm hebben van de ramen van de voormalige Amerikaanse ambassade in Damascus, Syrië (nu gesloten voor gebruikelijke consulaire taken). Het werk toont de transformatie van puin tot projectiel en het object tot wapen, zodat elke impact van een steen op de stalen platen een symbool wordt van geïmproviseerd verzet.

Terence Gower

Cause and Effect?, 2012-14

Een set van drie grote leporello vellen documenteert drie gerelateerde tijdlijnen: 1) de geschiedenis van de Amerikaanse Foreign Buildings Operations office (FBO)—een verouderde afdeling van het Amerikaanse State Department verantwoordelijk voor de aanleg van nieuwe buitenlandse ambassades—vanaf zijn begintijd in 1946 tot 1985; 2) een lijst van Amerikaanse militaire operaties (vaak geleid door de CIA) uit dezelfde periode, met als doel het teweegbrengen van onder andere 'wisselingen van regimes'; 3) een lijst van de aanslagen op Amerikaans, buitenlands vastgoed tussen 1967-85. In eerste instantie is het eenvoudig om de Amerikaanse strijdkrachten te zien als de 'oorzaak' (bijvoorbeeld de door de VS gesteunde Iraanse coup van 1953), en de aanvallen op buitenlandse Amerikaanse bedrijven als vergelding (de Iraanse gijzelingscrisis); Gower verwijst echter ook naar een andere verhaallijn: oorspronkelijk werden deze ambassades ontworpen door avant-garde architecten zoals Walter Gropius en Eero Saarinen, zodat het nationale gevoel van een "open, dynamische en coöperatieve moderne entiteit" tot uitdrukking kwam. Deze gastvrije gevels werden echter steeds meer onneembare vestigingen door nieuwe richtlijnen van de nu naamloze architecten: een ambassade moet ten koste van alles sterk en veilig zijn.

Nida Sinnokrot

Rubber-Coated Rock, All-Stars 02, 2015

Met hun sardonische verwijzing naar rubberen kogels getuigen deze objecten van een tragische onbalans van macht en vormen een dialoog tussen de natuur en zijn transformatie door technologie. De potentiële projectielen, gemaakt van puin, stenen, afgedankte ballen en ander afval in Jeruzalem, bieden een veelheid aan associaties doordat ze gek genoeg antropomorfe vormen krijgen vlak voor het moment van inslaan.

Publieksprogramma

ARTISTS IN CONVERSATION

10 september 2015, 16:00-18:00 uur

Sprekers: Alexandra Bradford (onderzoeker, UK), James Bridle (kunstenaar en schrijver, UK), Douglas Coupland (kunstenaar en schrijver, CA), Femke Herregraven (kunstenaar en ontwerper, NL), Navine G. Khan-Dossos (kunstenaar, UK) en Mohammad Salemy (curator en criticus, CA/IR).

Tijdens de opening van onze twee nieuwe tentoonstellingen, *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* en *Bit Rot* nodigen we kunstenaars, ontwerpers, onderzoekers en schrijvers uit van gedachten te wisselen over vraagstukken die voortvloeien uit hun praktijk en onderzoek. De conversaties stippen onderwerpen aan van de rekrutering in Europa door Daesh (ook bekend als Islamitische Staat, IS), tot het vergaren van (digitale) informatie, van de infrastructuur van oorlog tot de impact van financiële technologieën.

ASYMMETRICAL WARFARE

Een serie lezingen en filmvertoningen

Aan deze driedelige serie filmavonden nemen kunstenaars, academici en ontwerpers deel die uitgebreid onderzoek hebben verricht op het gebied van oorlogsstudies, media theorie en geopolitiek. Elke deelnemer is uitgenodigd om een programma samen te stellen dat een kader schept voor hun eigen onderzoek. De vertoningen zullen vergezeld zijn van discussies die dieper ingaan op de problematiek die door de films wordt aangekaart, zoals vrijheid, de invloed van het internationaal recht in oorlogssituaties, de impact van verborgen militaire activiteiten op mensenrechten, en het effect van de weergave van oorlog door fotografie, film, nieuws media en op diverse social media.

Susan Schuppli

5 november 2015, 18:00 uur

Wat voor soort oorlog heeft de VS gevoerd sinds Obama de leiding nam over de "War on Terror"? Zijn drone-aanvallen en militair toezicht vanuit de lucht legaal? Susan Schuppli presenteert een filmisch intermezzo in haar praktijk als kunstenaar, onderzoeker en pedagoog met een avond rondom haar werk *Uneasy Listening*, nu te zien bij Witte de With als onderdeel van *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare*. Schuppli zal in gesprek met onderzoeksjournalist Chris Wood, auteur van *Sudden Justice: America's Drone Wars*, uitweiden over hun beider onderzoek naar de rechtmatigheid van het toenemende gebruik van drones voor geheime surveillance en dodelijke aanslagen. De discussie zal worden afgewisseld met fragmenten uit de film *Drone* (2014), geregisseerd door Tot Hessen Schei, die oorlogvoering door drones verkent, van de werving van piloten bij gaming conventies, tot hun impact op de grond, en de burgerrechtenactivisten die campagne voeren tegen hun gebruik.

Metahaven

26 november 2015, 18:00 uur

Witte de With presenteert met trots het laatste werk van kunstenaarsduo Metahaven, *The Sprawl*, een episodische Internet documentaire. Beide kunstenaars zullen in gesprek gaan over de ontwikkeling van het kunstwerk.

Johan Grimonprez

Datum te bevestigen

The Shadow World van kunstenaar Johan Grimonprez is een film die in de wereldwijde wapenindustrie duikt, een handel waarvan de winst in miljoenen dollars wordt geteld en het verlies in mensenlevens. De film onthult de corruptie en verdoezelingen achter grote

wapendeals, variërend van de gigantische deal tussen de Britse en Saudi-Arabische overheden. Tijdens de avond bespreekt Grimonprez zijn onderzoek en de productie van de film, en deelt exclusief fragmenten uit de nog te verschijnen film.

MASTER CLASS

Susan Schuppli en Tom Tlalim

5 november 2015

Parallel aan ons tentoonstellingsprogramma biedt Witte de With master classes aan die voornamelijk ontwikkeld zijn voor studenten, maar ook open zijn voor ons overige publiek. Elk van deze workshops start vanuit de inhoud van de tentoonstelling, waaruit enkele 'vaardigheden' worden gedestilleerd die in dialoog met onze hoofdgast kunnen worden ontwikkeld. Voor *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* presenteren kunstenaars Susan Schuppli en Tom Tlalim een dag durende master class, gebaseerd op hun onderzoek naar sonische oorlogsvoering.

FESTIVAL KUNST IN HET WITTE DE WITH KWARTIER

11-13 september 2015

Drone Shadows

door James Bridle

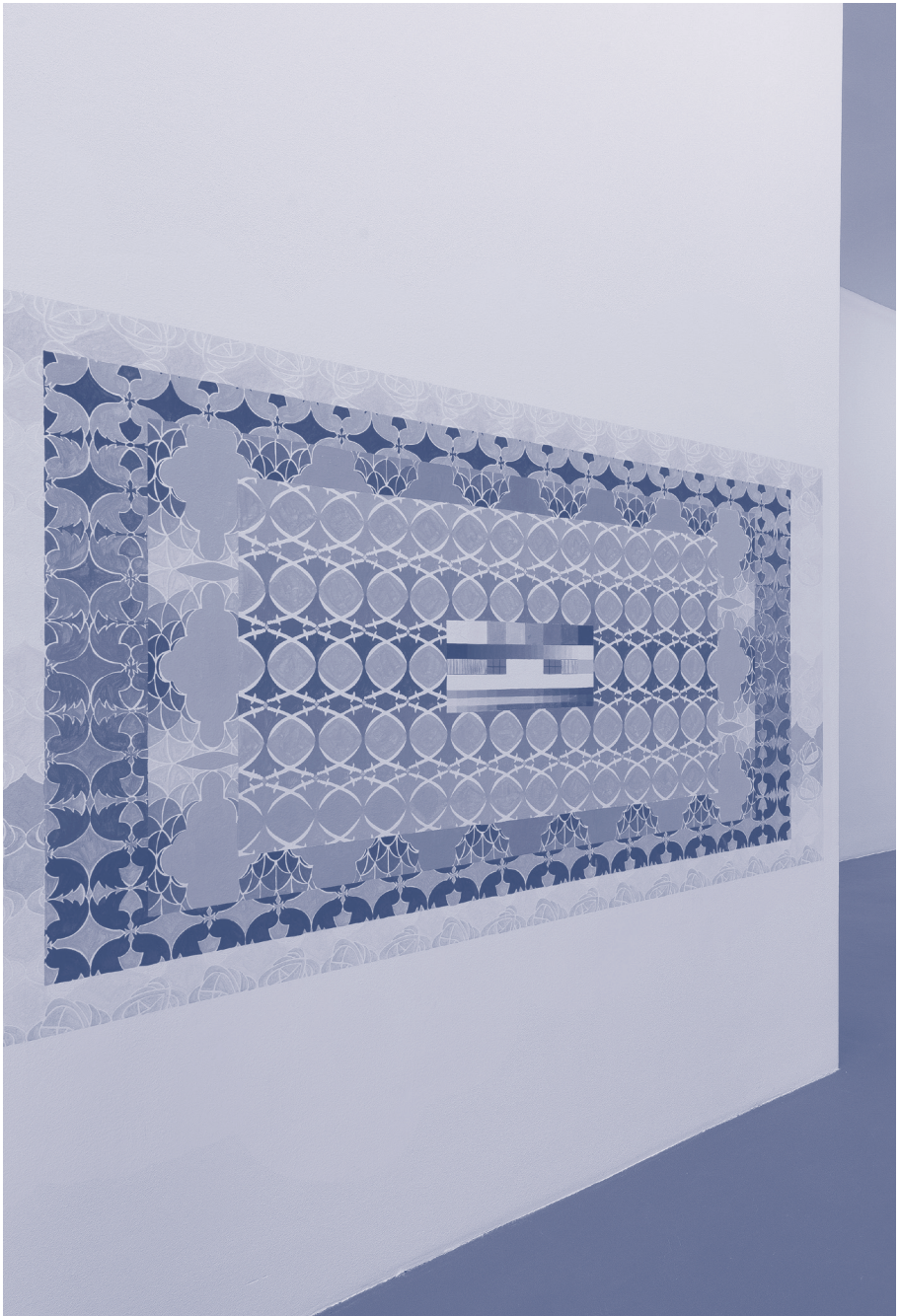
Tijdens Festival Kunst in het Witte de With Kwartier en gedurende de tentoonstelling *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* is een silhouet op ware grote van een *Reaper drone* te zien in de Witte de Withstraat. Het werk maakt deel uit van de serie *Drone Shadows* door kunstenaar James Bridle. In deze reeks wordt de toenemende aanwezigheid van *drone* technologie voelbaar; zo besteedde de Nederlandse staat recentelijk € 300 miljoen aan *Reaper drones*.

Cocktails & Helvetica

met Douglas Coupland

11 september 2015, 17:00-20:00 uur

Tijdens deze exclusieve print- en designworkshop creëer je onder begeleiding van Coupland je eigen slogan posters op een hogesnelheid grootformaat printer. Onder het genot van professioneel verzorgde cocktails verken je de mogelijkheden van één van de meest populaire lettertypes van de vorige eeuw: het Helvetica font. De workshop is geïnspireerd door Couplands *Slogans for the 21st Century*, waarin hij kretten als "I miss my pre-internet brain" en "the future loves you but doesn't need you" samenbrengt. De resultaten zullen tijdens het Festival tentoongesteld worden.

Tentoonstellingsaanzicht Navine G. Khan-Dossos, *My TV Ain't HD, That's Too Real*, 2015

Biografieën

IN LIGHT OF 25 YEARS

Camille Henrot (1978, FR) woont en werkt in New York. Henrot is gekend om haar video's en geanimeerde films waarin we tekeningen, muziek en bestaand beeldmateriaal samenbrengt. In haar werk worden de traditionele hiërarchieën van de kunstgeschiedenis troebel. Ze maakt gebruik van sculptuur, tekenen, fotografie en film om de "ander" en "elders" te bestuderen binnen geografie en seksualiteit. De tentoonstelling *The Pale Fox*, in 2014 te zien bij Chisenhale Gallery (Londen), Kunsthal Charlottenborg en Betonsalon - Centre for art and research (Parijs), reist in 2015 naar Westfälischer Kunstverein, Münster. In 2013 won zij de Zilveren Leeuw tijdens de 55^e Biënnale van Venetië.

Germaine Kruid (1970, NL) woont en werkt in Brussel en Amsterdam. Haar minimalistische installaties en acties gaan een dialoog aan met sociale systemen als groepen mensen, tentoonstellingen en expositieruimtes. Recente tentoonstellingen waren te zien bij Experimental Media and performing Arts Center, Troy, VS (2014); 12th Swiss Sculpture Exhibition, Biel, CH (2014); Gagosian Gallery, Beverly Hills, VS (2014); Holland Festival en het Stedelijk Museum Amsterdam, NL (2014); MIT, List Visual Arts Center, Boston, VS (2013); *The approach*, Londen (2012); *Art Basel/Art Unlimited*, (2012).

Raimundas Malašauskas (Vilnius, LT) maakt tentoonstellingen wereldwijd, en publiceert van tijd tot tijd: www.rai.lt
Paper Exhibition, een bundel teksten door Malašauskas, werd uitgegeven door Sternberg Press: www.rai.lt
Documentatie van zijn projecten is te vinden op: www.rye.tw

Zin Taylor (1978, CA) woont en werkt in Brussel. Taylor gebruikt momenten in de cultuur- en kunstgeschiedenis als conceptuele basis waarop zijn assemblages, of *Gesammte Kunstwerken*, maakt. Taylors grootschalige installaties, veelal bestaand uit video, performance, tekeningen, sculptuur, geluid en fotografie onderzoeken vorm via een intensief proces. Een aantal solotentoonstellingen van zijn werk waren te zien bij Portikus (Frankfurt, 2015); Kunsthal Wien (Wenen, 2014); Maison Gregoire (Brussel, 2014); Southern Alberta Art Gallery (Lethbridge, 2013); Ursula Blickle Stiftung (Kraichtal, 2011); Miguel Abreu Gallery (New York City, 2011). Taylor nam onder andere deel aan groepstentoonstellingen bij Kunsthal Charlottenborg (Charlottenborg, 2015); Supportico Lopez (Berlijn, 2014); Dilston Grove (Londen, 2014); en het Museum of Contemporary Art (Chicago, 2013).

ART IN THE AGE OF... ASYMMETRICAL WARFARE

Abbas Akhavans (1977, IR) werk varieert van tijdelijke site-specific installaties, tot tekeningen, video's en performances. De richting van zijn onderzoek is sterk beïnvloed door de specificiteit van de locaties waar hij werkt: de architectuur die hen huisvest, de economie die hen omringt, en de mensen die er komen. De huiselijke setting en de grens tussen gastvrijheid en vijandigheid is een langlopend onderzoek in Akhavans werk. Recent verschoof zijn aandacht naar ruimtes net buiten het huis, zoals de tuin, de achtertuin, en andere gedomesticeerde landschappen. Akhavan heeft in 2012 de Kunstpreis Berlijn ontvangen, en in 2014 de Abraaj Group Art Prize.

Sven Augustijnen (1970, BE) woont en werkt in Brussel. Zijn films, publicaties en installaties over politieke, historische en sociale thema's dagen continue het genre van de documentaire uit. Augustijnen heeft vooral een interesse voor historiografie en hoe we verhalen aan elkaar vertellen. Enkele van zijn solotentoonstellingen vonden plaats bij: Kunsthalle Bern, Wiels (Brussel), de Appel arts centre (Amsterdam), Malmö Konsthall (Vox), Centre pour l'Image contemporaine (Montreal), en CCS Bard (Annandale-on-Hudson).

James Bridle (1987, UK) is als schrijver, kunstenaar, uitgever en technoloog meestal gevestigd in Londen. Zijn werk heeft betrekking op de kruising tussen literatuur, de cultuur en het netwerk daartussen. Bridle heeft onder andere geschreven voor *WIRED*, *ICON*, *Domus*, *Cabinet*, *The Atlantic* en schrijft regelmatig columns voor de krant *Observer*. Hij is wereldwijd spreker op evenementen zoals SXSW (Austin), dConstruct (Brighton), LIFT (Geneve), Web Directions (Sydney), NEXT (Berlijn) en TED (Londen). In 2011 bedacht hij de term "New Aesthetic". Zijn lopende onderzoek rond dit onderwerp is wereldwijd tentoongesteld en besproken. Zijn werk is tentoongesteld in galeries in Europa, Noord- en Zuid-Amerika,

Azië en Australië, en is op comissie gerealiseerd door organisaties zoals Artangel, MU Eindhoven, en de Corcoran Gallery.

Adam Broomberg (1970, ZA) & **Oliver Chanarin** (1971, UK) wonen en werken in Londen. De kunstenaars kaarten onderwerpen aan als politiek, religie, oorlog en geschiedenis en de breuklijnen tussen deze gebieden, waarmee ze nieuwe inzichten over de mens genereren. Beide zijn opgeleid als fotografen maar werken met diverse media, steeds meer spelend met taal en literatuur als materiaal voor hun veelzijdige werk. Samen hebben ze vele solotentoonstellingen gehad, onder andere bij de Jumex Foundation in Mexico Stad, Fotomuseum Den Haag en het Stedelijk Museum Amsterdam. Ook namen ze deel aan groepstentoonstellingen bij Tate Modern (Londen), de Shanghai Biennale, Museum of Modern Art (New York), de 9^e Gwanju Biennale en het KW Institute for Contemporary Art (Berlijn). Hun werk is onderdeel van grote publieke en private collecties als die van Tate, MoMA, Stedelijk Museum Amsterdam, het Victoria & Albert Museum (Londen), het International Center of Photography (New York), en de Art Gallery van Ontario. Ze ontvingen de ICP's Infinity Award (2014) en de Deutsche Börse Photography Prize (2013).

Crass (1977–1984) was een Britse punk-rock band en collectief dat—via hun multidisciplinaire gebruik van muziek, geluidscollages, drukwerk, gesproken poëzie, films en improvisaties—het anarchisme promoveerde als een politieke ideologie, een manier van leven en een revolutionaire beweging. Crass, zowel gepezen als verguisd voor hun provocatieve boodschap, waren verantwoordelijk voor de beruchte satirische "Thatchergate tapes", een gemonteerde opname van een nooit plaatsgevonden gesprek tussen Margaret Thatcher en Ronald Reagan over Europa als doelwit voor nucleaire wapens.

Claire Evans (1984, US) is als schrijver en kunstenaar werkzaam in Los Angeles. Zij is de zanger en de co-auteur van de conceptuele popgroep YACHT. Als wetenschapsjournalist

en sciencefiction criticus, is zij momenteel de “toekomst redacteur” van *Motherboard* en redacteur van het science-fiction tijdschrift *Terraform*. Zij levert regelmatig bijdragen aan *Grantland*, *VICE*, en *uncube magazine*. Haar schriftelijke werk is opgenomen in talloze bloemlezingen. Ze neemt regelmatig deel aan panels, conferenties en screenings, met als thema wetenschap en cultuur, zoals Moogfest, Eyeo Festival, WIRED x Design, het UCLA Center for the Art of Performance, The Kitchen, het Rubin Museum, het Hirshhorn Museum en het Center for Science and the Imagination.

John Gerrard (1974, IE) wordt door velen gezien als pionier op het gebied van digitale media. Terwijl zijn werken op het eerste gezicht op film of video lijken, creëert Gerrard simulaties—virtuele werelden die gemaakt zijn met *live computer graphics*, een technologie die door het leger werd ontwikkeld en vandaag de dag veel in de game-industrie gebruikt wordt. De werken verkennen veelal geografisch geïsoleerde gebieden—van de landbouw op de Grote Amerikaanse Laagvlaktes tot de uithoeken van de Gobi woestijn en legeroefeningen in Djibouti—en refereren vaak naar machtsstructuren en energienetwerken die gelijktijdig ontstonden met de uitbreiding van de wereldbevolking in de afgelopen eeuw.

Terence Gower (1974, IE) studeerde aan Emily Carr College, en bracht de eerste jaren van zijn kunstenaarschap door in Vancouver, Keulen en Mexico Stad, en bleef op grote schaal internationaal tentoonstellen. Hij is sinds 1995 gevestigd in New York, waar hij bij PS1, New Museum, Queens Museum en vele commerciële en non-profit galleries heeft tentoongesteld. Internationaal heeft hij onlangs geexposeerd bij Institut d'Art Contemporain Villurbaine, Lyon; MACBA, Barcelona; Tensta Konsthall, Stockholm; Museo Tamayo, Mexico Stad; MAC, Santiago, Chili; National Gallery of Canada, Ottawa; Haus der Kulturen der Welt, Berlijn; MUSAC, León, en Audain Gallery, Vancouver. Hij heeft deelgenomen aan de Mercosul en Havana Biënnale. Er zijn twee

monografieën over Terence Gower's werk: *Ciudad Moderna: Terence Gower Videos* (Turner Press, Mexico Stad, 2006) en *Display Architecture: Terence Gower Pavilions* (Navado Press, Berlijn, 2008).

Glenn Kaino (1965, CA) woont en werkt in Californië. In zijn werk transformeert hij conventionele materialen en vormen door middel van een proces dat de taal, logica, en economie van andere creatieve disciplines gebruikt voor artistieke productie. Kaino is opgeleid als beeldhouwer in Zuid-Californië en heeft gewerkt met biologen, robotica specialisten, programmeurs, animatoren, hackers, cartografen, wevers, Zapatistas, en magiërs om zijn oeuvre te ontwikkelen, waarbij hij nieuwe relaties legt tussen verschillende vormen van materie en denken. Kaino's werk is te zien geweest in een groot aantal solo-exposities en projecten bij instellingen zoals het San Diego Museum of Contemporary Art, Californië; het Andy Warhol Museum, Pittsburgh; en de 13^e Internationale Biënnale van Caïro in Egypte, waar hij de Verenigde Staten vertegenwoordigde. In 2004 werd zijn werk opgenomen in zowel de Biënnale van Californië, en de Whitney Biennial, New York.

Navine G. Khan-Dossos (1982, UK) is beeldend kunstenaar uit Londen. Haar werk bespreekt onder andere de complexe relatie tussen het islamitisch geloof en de westerse wereld. Khan-Dossos artistieke onderzoek komt voort uit de traditionele 'Westerse' benadering van kunst-onderwijs en kunstgeschiedenis, terwijl haar schilderijen gevormd zijn door een strenge opleiding in de filosofie en ambachten van de islamitische kunst. Haar interesses omvat Oriëntalisme in de digitale wereld, geometrie als informatie en decoratie, en Aniconisme (het niet afbeelden van de wereld en met name God en levende wezens) in de hedendaagse cultuur. Khan-Dossos is deelnemer aan het residentie programma van de Jan van Eyck Academie in Maastricht, NL.

Trevor Paglen (1974, US) is een beeldend kunstenaar die woont en werkt in New York. In zijn werk vervaagt hij de grenzen tussen verschillende disciplines en formele elementen en construeert zo nieuwe manieren om de wereld te zien en te interpreteren. Paglens werk werd tentoongesteld in onder andere The Metropolitan Museum of Art, New York; Tate Modern, Londen; het Walker Arts Center, Minneapolis; het Andy Warhol Museum, Pittsburgh; het Institute for Contemporary Art, Philadelphia; het San Francisco Museum of Modern Art; de Istanbul Biennial 2009, en andere solo- en groeps-tentoonstellingen. Paglen behaalde zijn BA in geografie aan de UC Berkely, zijn Master beeldende kunst aan de School of the Art Institute of Chicago en een PhD in geografie aan de UC Berkely. Hij schreef vijf boeken en verschillende artikelen over onderwerpen als toekomstige oorlog, staatsgeheimen, experimentele geografie, antropogeomorfologie, dieptijd en prehistorische grotkunst.

Jon Thomson (1969, UK) & **Alison Craighead** (1971, UK) wonen en werken in Londen en Kingussie in de hooglanden van Schotland. Ze maken kunstwerken en installaties voor galeries en online platforms. Veel van hun recente werk kijkt naar wereldwijde communicatiesystemen en de manier waarop deze netwerken ons begrip van de wereld om ons heen veranderen. Recente tentoonstellingen waren onder andere te zien bij Galerie im Taxispalais, Innsbruck; National Art Museum of China, Beijing; Haus Lange, Krefeld; Dundee Contemporary Arts; ZKM, Karlsruhe; Carroll/Fletcher, Londen; Brighton Foto Biënnale; en het Haus der Kunst in München. Na beide aan Duncan van Jordanstone College of Art in Dundee gestudeerd te hebben, doceert Thomson parttime bij de Slade School of Fine Art, University College London, terwijl Craighead senior onderzoeker aan de Universiteit van Westminster is en doceert over beeldende kunst aan Goldsmiths University in Londen.

Mohammad Salemy is een onafhankelijk Iraanse criticus en curator woonachtig in New York.

Hij cureerde tentoonstellingen bij de Koerner Gallery van de Universiteit van British Columbia, evenals bij de Satellite Gallery, Access Gallery en Dadabase (Vancouver). Hij was medecurator van *Faces* bij de Morris and Helen Belkin Art Gallery en in 2014 organiseerde Salemy de conferentie *Incredible Machines*, beide in Vancouver. Salemy behaalde een Master in Critical and Curatorial Studies aan de Universiteit van British Columbia en is een van de initiatiefnemers van The New Centre for Research & Practice.

Susan Schuppli (1967, CA) is als kunstenaar en freelance schrijver gevestigd in Londen. Zij onderzoekt media artefacten die ontstaan zijn in gebieden van hedendaagse conflicten en staatsgeweld en be vraagt de manier waarop de media de mogelijkheden van transformatieve politiek beperkt. Haar creatieve projecten zijn tentoongesteld in Canada, de Verenigde Staten, Europa en Azië. Recente en toekomstige tentoonstellingen zijn onder andere (geweest) in Casino Luxemburg, Extra City Antwerpen, Stroom Den Haag, Shanghai Biënnale, Charlottenborg (Kopenhagen) en Bildmuseet Zweden. Zij heeft op grote schaal gepubliceerd. Ze is momenteel Senior Lecturer en Adjunct-Directeur van het Centre for Research Architecture, Goldsmiths (Londen) waar ze in 2009 promoveerde.

Nida Sinnokrot (1971, US) is een filmmaker en een installatie kunstenaar en woont en werkt in Berlijn. Zijn werk reflecteert voornamelijk op zijn hybride identiteit en persoonlijke ervaringen. Sinnokrot is van Palestijnse afkomst en groeide op in Algerije voordat hij als tiener naar de Verenigde Staten verhuisde. Zijn films, installaties, en sculpturen onderzoeken de trauma's die het Israëlisch-Palestijns conflict voortbrengt. Sinnokrot's werk was te zien in uiteenlopende tentoonstellingen, onder andere bij Bozar (Brussel), Oud-Jeruzalem (*Jerusalem Show*), Artist Space in New York (*When Artists Say We*), en de Kunsthal Exnergasse in Wenen. In 2009 nam Sinnokrot deel aan de 9^e Sharjah Biënnale.

Tom Tlalim (1975, IL/NL) woont en werkt als kunstenaar, muzikant en schrijver in Londen en Den Haag. In zijn werk onderzoekt hij de uitwisseling van politieke macht via geluidsmedia en nieuwe technologieën. Zijn kunst omvat installaties, performances, film, tekst, en geluidskunst. Recente tentoonstellingen waren onder andere het 90-jarige Bauhaus jubileum in Weimar, de 11^e Architectuur Biënnale van Venetië, Theatre National de Chaillot, Stroom Den Haag, International Film Festival Rotterdam (Tiger Award), Sonica Ljubljana, Transmediale (Prix Ars Electronica) in Berlijn, DEAF (Rotterdam) en het Virtueel Museum Zuidas. Werken in samenwerking met Susan Schuppli werden recentelijk tentoongesteld bij Casino Luxemburg en HKW Berlin. Tlalim promoveert momenteel aan Goldsmiths University of London.

José Antonio Vega Macotela (1980, MX) woont en werkt in Mexico Stad en Amsterdam. Macotelas werk is multidisciplinair, *site-specifiek* en richt zich op bepaalde sociale groepen als gevangenen, soldaten, mijnwerkers, enz. Hij doet onderzoek naar de noties van arbeid, waarde en handel, vooral met betrekking tot valuta als systeem waarmee sociale verhoudingen worden vastgesteld en onderhandeld. Macotela studeerde aan de Rijksakademie (2011), en heeft naast de Triennale de Puerto Rico (2012) deelgenomen aan internationale groeps- en solotentoonstellingen in onder andere het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (2011), Galeria Fernando Santos, Porto (2011), 29 Bienal de San Paulo (2010) en Museo de Arte Carrillo Gil, Mexico Stad (2010).

KARAKTER IS LOT

Willem de Rooij (1969, NL) woont en werkt in Berlijn. Zijn werk bestaat uit film, sculpturen en installaties en incorporeert vaak het werk van andere kunstenaars en artefacten, waardoor tijdelijke samenstellingen ontstaan die nieuwe lagen van betekenis kunnen oproepen. De Rooij ontving de Bâloise Art Prize in 2000, een Robert Fulton-fellowship aan de Harvard Universiteit in 2004 en een DAAD Stipendium in 2006–2007. Hij vertegenwoordigde Nederland op de Biënnale van Venetië in 2005 en is sinds 2006 docent beeldende kunst aan de Städelschule in Frankfurt am Main. Belangrijke solotentoonstellingen vonden plaats in het ICA, Londen (2002); Kunsthalle Zürich, CH (2004); K 21, Düsseldorf, (2007); Museo d'Arte Moderna di Bologna, (2008); Neue Nationalgalerie, Berlijn, (2010); Kunstverein München, (2012) en het Jewish Museum, New York, (2014).

Colofon

In Light Of 25 Years

27 januari 2015–14 februari 2016

Team **Defne Ayas**, **Paul van Gennip**,
Samuel Saelemakers

Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare

11 september 2015–3 januari 2016

Team **Defne Ayas** (concept),
Adam Kleinman & Natasha Hoare (curatoren)
Bruiklenen **Jan Mot**, Brussel; **Kavi Gupta**
Gallery, Chicago; **Lisson Gallery**, Londen;
NOME, Berlijn; **LABOR**, Mexico Stad,
Thomas Dane Gallery, Londen
Bijzondere dank aan **Kavi Gupta Gallery**, Chicago

Bit Rot

Douglas Coupland

11 september 2015–3 januari 2016

Team **Defne Ayas**, **Samuel Saelemakers**
(curatoren)

Bijzondere dank aan **Bruce Giovande**,
Google Cultural Institute, **Andrew Jenkins**,
Jess Latimer, **David Weir**

Karakter Is Lot

Willem de Rooij

27 januari 2015–3 januari 2016

Op uitnodiging van **Witte de Withs** directeur
Defne Ayas
Bruikleen **Rijksbureau voor Kunsthistorische**
Documentatie (RKD), Den Haag

Bezoekersgids

Redactie en schrijvers **Defne Ayas**, **Natasha**
Hoare, **Adam Kleinman**, **Samuel Saelemakers**

Engelse tekstredactie **Rosa de Graaf**,
Natasha Hoare, **Marnie Slater**

Nederlandse tekstredactie **Yoeri Meessen**,
Samuel Saelemakers, **Adelheid Smit**

Vertaling (Engels–Nederlands) **Judith Mulder**,
Samuel Saelemakers, **Adelheid Smit**

Ontwerp **APFEL**, **Kristin Metho**

Drukker **Raddraaier**

Fondsen

Bit Rot wordt ondersteund door

Het werk *The Living Internet* is een initiatief van Douglas Coupland, ondersteund door het Google Cultural Institute. *Bit Rot* vormt het startschot van *Futurocity*, een project van Kunstblock dat onderdeel is van *Rotterdam viert de stad!* en wordt ondersteund door de Gemeente Rotterdam en The Art of Impact.

Het werk van Glenn Kaino in *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* wordt getoond met ondersteuning van Kavi Gupta Gallery, Chicago.

Het programma rondom *Art In The Age Of...Asymmetrical Warfare* wordt ondersteund door vfonds.

Witte de With Center for Contemporary Art wordt ondersteund door

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Staf Witte de With

Directeur & Curator **Defne Ayas**

Adjunct Directeur **Paul van Gennip**

Associate Director Education & Public Affairs
Yoeri Meessen

Business Coordinator **Sarah van der Tholen**

Associate Curators **Natasha Hoare,**
Samuel Saelemakers

Publications & Website Associate

Maria-Louiza Ouranou

PR, Marketing & Communication Associate

Adelheid Smit

MarCom Officer / Directie Assistent **Angélique Kool**

Office Manager **Gerda Brust**

Events & Office Assistent **Emmelie Mijs**

Productie Assistent **Wendy Bos**

Educatie Assistent **Docus van der Made**

Receptie en Bibliotheek **Erik Visser**

Receptionist **Erwin Nederhoff**

Senior Technical Supervisor **Line Kramer**

Stagiairs **Rosa de Graaf (Curatorial), Judith Mulder**

& Carmen van den Bor (PR & Communicatie)

Extern

Chief Editor *WdW Review* **Defne Ayas,**

Adam Kleinman

Managing Editor *WdW Review* **Orit Gat**

Installatieteam **Ties ten Bosch, Jonathan den**

Breejen, Carlo van Driel, Chris van Mulligen,

Hans Tutert, Ruben van der Velde

Receptie **Francine van Bloklant, Ella Broek,**

Remty Elenga, Marguerite de Geus, Rabin Huissen,

Annelotte Vos, Gino van Weenen

Educatieteam **Lisa Diederik, Hannah Kalverda,**

Revelino Heskes, Germa Roos, Bram Verhoef,

Gino van Weenen, Lesley Wynands

Administratie **Frank van Balen, Suzan van Heck**

Witte de With Bestuur

Kees Weeda (voorzitter), Noline van Harskamp,

Patrick van Mil (penningmeester), Jeroen Princen,

Karel Schampers, Nathalie de Vries, Katarina Zdjelar,

Chris de Jong (zakelijk advies)

Amazon verhoogt de behoefte van mensen om boeken te bezitten, maar niet noodzakelijk om ze te lezen. Ze laten ze rondslingeren in hun huis als wat ze “intellectuele trofeeën” noemen.’

Uit *Beef Rock*

Luke Butler, *Spock III*, 2012

Douglas Coupland, *50 Books I Have Read More Than Once*, 2015

Dit beeld toont de covers van vijftig boeken die een belangrijke rol spelen in het leven Coupland. Zoals de titel aangeeft, heeft de kunstenaar deze boeken allemaal meermaals gelezen—het belang van elk boek wordt geïllustreerd door de respectievelijke lengte van elke balk. De kleuren van de houten balken bootsen de werkelijke kleur van de pagina’s van elk boek na.

Douglas Coupland, *Is it Art? Yes and No*, 2015

Douglas Coupland, *The Poet*, 2015

Mensen in de straten van New York zien er nu min of meer hetzelfde uit als op 11 september 2001. Het belangrijkste verschil is echter de alomtegenwoordigheid van smartphones. Mocht een gebeurtenis van de omvang en impact van 9/11 nu plaatsvinden, zouden er miljoenen filmpjes en foto’s gemaakt en verspreid worden over de hele wereld, maar omdat het 2001 was, zijn er verrassend weinig beelden en zeer weinig filmmateriaal. Met *The Poet* en andere gerelateerde werken wilde Coupland de gebeurtenissen van 9/11 tonen op een manier die nu pas kan worden ervaren, en die voor New Yorkers in 2001 onbegrijpelijk zou zijn. Hiervoor bedacht hij dat ronde puntjes van een bepaalde omvang, door de camera van bijvoorbeeld een iPhone verward worden met vierkante pixels. Door te kijken door de camera van je smartphone zie je in het gevecht van de twee vormen een abstracte afbeelding ontcijferd worden tot een herkenbare foto. De beelden die Coupland creëerde zijn volledig kunstmatig. De achtergrond is gemaakt in een 3D-programma en de vallende menselijke figuren zijn online gekochte *clip art* figuren.

Denis Darzacq, *Hyper No.03*, 2007-09

Peter Garfield, deel van de serie *Mobile Homes*, 1995-99

Brian Howell, *Asian Cougar*, 2002

Bob Mizer, *Unknown (Jumping)*, 1973

David del Pilar Potes, *Demand & Supply 1*, 2009

Anonieme still van een bewakingscamera opname in een bank in Montreal, ca. 1970

PUBLICATIE

Bit Rot bevat nieuwe en bestaande korte verhalen en essays die door Coupland zijn geschreven en die tezamen een narratief vormen dat parallel loopt aan de tentoonstelling: bepaalde werken in de tentoonstelling zijn materialisaties van woorden en een aantal van de woorden in dit boek zijn een dematerialisatie van objecten uit de tentoonstelling. *Bit Rot* richt zich op onderwerpen als de ondergang van de middenklasse, de opkomst van het Internet en diens impact op ons leven, en behelst het uitdrijven van twintigste-eeuwse opvattingen over wat de toekomst is en wat deze zou kunnen zijn.

Bit Rot is beschikbaar in boekenwinkel op de begane grond en via www.wdw.nl.

BIOGRAFIE

Douglas Coupland (1965) is een Canadese schrijver, kunstenaar en designer. Hij publiceerde veertien romans, alsook een verzameling korte verhalen, zeven non-fictie boeken en een aantal scenario’s voor film en televisie. Couplands geschreven en visuele werken verbinden hoge en lage cultuur, web technologie, religie en veranderingen in het menselijke bestaan die worden veroorzaakt door de moderne technologie. Met een scherpe blik en humor die doet denken aan kunstenaarsduo Fischli en Weiss, bevraagt Couplands werk hedendaagse kwesties en suggereert het nieuwe manieren waarop we de wereld kunnen zien. In 1991 publiceerde hij zijn eerste roman, *Generation X*, wat uiteindelijk een internationale bestseller werd. Sinds hij in zijn debuut een hele generatie feilloos omschreef, weet Coupland de Zeitgeist als geen ander te vangen.

ZAAL 6

'In december 2013 bezocht ik een geweldige tentoonstelling in Moderna Museet in Stockholm, *Turner, Monet Twombly: Later Paintings*. Er waren werken te zien die John Turner (1873-1938), Claude Monet (1840-1926) en Cy Twombly (1928-2011) in het laatste decennium van hun leven hadden gemaakt. De show "onderzoekt niet alleen de kunsthistorische relaties en affiniteiten tussen hen, maar ook overeenkomstige tendensen en motieven die ten grondslag liggen aan hun late stijl."

De werken waren op zichzelf allemaal even bijzonder, maar wat ze gezamenlijk zichtbaar maakten was een gevoel van witheid, een soort gloed—een onontkoombaar idee van het licht aan het eind van de tunnel. Een duidelijke inhoud werd minder belangrijk, en de cognitieve dissociatie van de alledaagse wereld was voelbaar. De werken uit de Museet's tentoonstelling verbeelden, op hun manier, 'anti-hamsteren'—een loslaten van de materiële pracht en praal van het leven. Het was een bevrijdende expositie die de kijkers een gevoel van vrede gaf. De schilderijen zeiden dat je misschien vele dingen in je leven los moet laten voor je leven bijna voorbij is en al je spullen plotseling lang niet zo belangrijk blijken als je eerst dacht. (Gegarandeerd, als je mensen ouder dan vijftig vraagt wat ze liever zouden hebben, meer tijd of meer geld, dan zullen bijna altijd meer tijd zeggen.)'

Uit *Stuffed*

William Betts, *I-10 and McRae, El Paso, Texas,*

November 12, 2006, 10:09am, 2008, 2009

Douglas Coupland, *Brackets, 2015*

Douglas Coupland, *1984, 2007*

Douglas Coupland, *Silver Boogeyman, 2013*

Douglas Coupland, *Global Thermonuclear War, 2005*

Douglas Coupland, *Drone Attack, 2013*

Douglas Coupland, *Pi to 500 Digits, 2012*

3141592653589793238462643383279502884197169399

375105820974944592307816406286208998628034825

342117067982148086513282306647093844609550582

231725359408128481117450284102701938521105559644

6229489549303819644288109756659334461284756482

3378678316527120190914564856692346034861045432

6648213393607260249141273724587006606315588174

881520920962829254091715364367892590360011330

53054882046652138414695194151160943305727036575

95919530921861173819326117931051185480744462379962

74956735188575272489122793818301194912

Douglas Coupland, *Skate Marilyn, 2008*

Angus Ferguson, *I'm OK, 2011*

David Kopp, *Doink, 2006*

Nestor Kruger, *Atoms Falling Like Rain, 2009*

Ivan Putora, *Sharpness Indicator, 1996*

Kevin Romaniuk, *Some Woolly Buzz, 2014*

Derek Root, *Mr. French, 1995*

Gordon Smith, *Untitled, 2008*

David John Weir, *Sonic Cube, 2014*

Anonieme foto, vermoedelijk van het publiek bij een

Grateful Dead concert

ZAAL 7

'Je kan proberen politieke data af te lezen uit consumptiepatronen, maar je keuze tussen boter en margarine is waarschijnlijk van weinig belang bij het bepalen van je politieke visie. Maar wacht. Eigenlijk zou het van groot belang kunnen zijn. Wat je koopt en waar zou verbaazingwekkend accurate feiten kunnen onthullen over wie je bent.'

Uit *Wonkr*

'Koop je gedeukte conserven? Koop je groenten en fruit waar vogels in gepikt hebben? Wat is je houding ten aanzien van vervallen zuivelproducten? Zou je het ongemakkelijk vinden kunst te kopen van een handelaar wiens galerie niet in het minst lijkt op de neutrale look van New Yorkse galeries? Heb je ooit een kledingstuk van een ontwerper gekocht waarvan je dacht dat het echt was maar dat namaak bleek? Verzamel je kunst? Maak je zelf kunst? Voel je je als een gehaide buitenstaander die vrijelijk alles kan beoordelen? Zo ja, vind je het deprimerend niet echt deel uit te maken van het spel? Ben je een minimalist? Ben je trots op een sobere levensstijl?'

Uit *Shiny*

Douglas Coupland, *Grocery Posters, 2014*

ZAAL 8

'Luitenant, hier staat dat de boekenverkoop hoger dan ooit is, doordat de mensen een techniek genaamd "Amazon-punt-com" gebruiken om boeken te kopen.'

'Dat is een misleidende statistiek, meneer.'

Je gaat sterven en ik voel er niets bij.” De volgende dag werden supermarkt executive Leno LaBianca en zijn vrouw gedood op een soortgelijke manier. Na vijf maanden werden sekteleider Charles Manson en zijn zogenaamde “Familie” aangeklaagd wegens moord. Deze geënceneerde foto door Charlie White portretteert de vrouwelijke volgelingen van Manson, die hij net als de Furies uit de Griekse mythologie had uitgezonden om zijn ingebeelde vijanden uit te schakelen.

ZAAL 3

‘Tijdens de laatste dagen van de Tweede Wereldoorlog maande de Japanse keizer de bevolking zich op te offeren, en te sterven als verbrijzeld juwelen. En ik zeg jou, Sandra, om te sterven als een verbrijzeld juweel. We kunnen een brandhaard in een brandhaard worden.’

Uit *The Short, Brutal Life of the Channel Three News Team*

Douglas Coupland, *Rising Sun*, 2011

ZAAL 4

‘Vandaag vroeg ik me af: Als het Internet een IQ heeft, wat zou dat dan zijn? En dus gokte ik: 4,270—een IQ van vier cijfers. Ja, ik weet dat het Internet slechts een instrument is en geen levend wezen, maar een mens mag toch dromen?’

Uit *IQ*

‘Ze zeggen dat Goethe de laatste mens was die alles over de wereld wist wat er toen te leren viel. In die zin was Goethe een soort een proto-Internet, maar tegenwoordig bestaat hij als een 2.0 versie die we de *Cloud* noemen. We zijn allemaal Goethe nu. Ik mis misschien mijn pre-Internet brein, maar ik ben het ook snel aan het vergeten.’

Uit *Future Blips*

Douglas Coupland, *Deep Face*, 2015

Douglas Coupland, *The Living Internet*, 2015

The Living Internet is deels Calder, deels *do-it-yourself*, deels Henry Moore, deels Star Wars. In plaats van data-visualisatie is het werk een satire in 3D van hoe het Internet en en zijn zoekresultaten er daadwerkelijk uitzien. Coupland creëerde het werk tijdens zijn verblijf als *artist in residence* afgelopen zomer bij het Google Cultural Institute.

Douglas Coupland, *Slogans for the Twenty-First Century*, 2011-ongoing

ZAAL 5

‘Ik wil dat jouw hele generatie mij volgt om samen alle etalages van alle winkels in het land in te slaan, elke catwalk in brand te steken, om raketten af te vuren op Beverly Hills. Het wordt prachtig—zoals moderne kunst—en mensen zullen eindelijk niet langer geloven in de valse toekomstbelofte van roem.’

Uit *The Short, Brutal Life of the Channel Three News Team*

‘Oh mijn god, zij waren het—Mevr. McCarthy en Mevr. Brown, de huisvrouwen die stierven aan botulisme in 1963. Ik had een hele reeks schilderijen over hen gemaakt. Dit was zo cool. “Wow. Uh, hallo. Het is zo cool jullie, euh, te ontmoeten.”

Mevr. McCarthy haalde een exemplaar van *Newsweek* uit haar handtas. De datum was 1 april 1963, dus ik wist wel ongeveer wat er ging volgen. “U herinnert zich vast dit nummer, Meneer Warhol.”

“Zeg maar Andy.”

“Andy.” Ze bladerde door het magazine naar pagina zesenzeventig, de medische katern van het blad. Daar, rechts op de pagina, stonden twee kleine portretten van de vrouwen onder een blikje tonijn dat de gezondheidsinspectie in beslag had genomen. Mevr. McCarthy zei: “Flatterend, denk je niet Andy?”

“Uh, ja. U ziet er goed uit.”

Mevr. Brown voegde eraan toe: “Ik hou van die foto. Het was spontaan en ik gebruik mijn echte glimlach, niet mijn valse camera glimlach.” “Lachen voor de camera is zo abstract,” zei ik.’

Uit *Mrs. McCarthy and Mrs. Brown*

Douglas Coupland, *Wig As Might Have Been Worn By*

Andy Warhol Between The Years 1967 and 1987, 2008

Douglas Coupland, *Eternal Life*, 2007

Adrien Gouet, *No title*, 2012

Jenny Holzer, *In a dream you saw a way to survive and you were full of joy*, 1994

Charles Lutz, *Tuna Fish Disaster*, 2007

Dodenmasker *David Bowie*, door Coupland op eBay gekocht

Kunstwerken

Elke zaal wordt hier ingeleid door een fragment uit de begeleidende publicatie *Bit Rot*.

ZAAL 1

‘Mijn naam is Don. Op 5 augustus 1968 was ik op een ongewapende verkenningssmissie van het gebied rond de Bong Son rivier. Ik werd gedood toen de piloot van onze Huey Cobra geraakt werd door een sluipschutter die ik weet niet waar verscholen zat. Het achterste blad hakte in op de restanten van een door napalm aangetaste boom, en de staart van de helikopter brak af. In totaal duurde het mischien zeven seconden. Het laatste wat ik zag was een oranje explosie die op me afkwam, als lava die van een Hawaïaanse vulkaanhelling naar beneden stort.’

Uit *Vietnam*

Douglas Coupland, *Vietnam Swamp Soldier*, 2000

Een paar dagen voor 11 september 2001 opende de allereerste tentoonstelling van het driedimensionale werk van Coupland in een galerie in de buurt van het World Trade Center. Na de aanslagen bleef de galerie maandenlang gesloten en de kunstwerken, met inbegrip van dit beeld van een soldaat, raakten bedekt door een dikke laag stof.

Douglas Coupland, *Warflowers*, 2006

Peter Goin, *Hanford*, 1991

James Rosenquist, *F-111 (South, West, North, East)*, 1973

Anonieme foto's uit jaren '70 die Coupland online kocht van een Amerikaans persfoto bedrijf dat zijn fysieke archief afstootte.

Anonieme foto van het vliegtuigongeluk op de startbaan van het Tenerife vliegveld, 1997.

Objecten die door kunstenaar Robert Rauschenberg zijn verzameld op een schroothoop bij Fort Myers, Florida, om assemblages mee te maken, jaren '00.

ZAAL 2

‘Stop even en luister. Vandaag, 27 oktober, vermoordde een man in Ottawa, Canada, vijf mensen in een middelbare school en schoot vervolgens zichzelf dood. Het nieuws heeft je

nog niet bereikt. Ook vandaag stierf Rex Stout, een Amerikaanse auteur van detectiveromans. Morgen zal Georges Carpentier, een Franse bokser, overlijden. Op de tweeëntwintigste zal President Ford aankondigen zijn veto te zullen stellen tegen alle voorstellen vanuit de federale staat om New York financieel uit de nood te helpen. De dag erna staat op de cover van de *New York Daily News*: “Ford aan de stad: Val dood.” Diezelfde dag zal Juan Carlos I van Spanje staatshoofd worden nadat dictator Francisco Franco toegeeft te ziek te zijn om het land nog langer te leiden. Een Joegoslavisch vliegtuig zal neerstorten tijdens een landingspoging in Praag en alle tweeënzestig passagiers zullen sterven.’

Uit 361

Richard Bernstein, *Reserved*, 1986, © Interview Magazine

Candy Ass (Cary Leibowitz), *Misery Pennants*, 1990

Art Club 2000, *Bleedout (Cooper Union)*, c. 1998

Douglas Coupland, *The Future*, 2008

Douglas Coupland, *Exit Evil*, 2010

Douglas Coupland, *CMYK Colour Registration Heads*, 2015

Douglas Coupland, *Columbine Cafeteria*, 2003

Columbine Cafeteria is een zorgvuldig geënceneerde foto van een typische *high school* cafeteria, nu een plaats delict. In zijn roman *Hey Nostradamus!* (2003) vertelt Coupland het verhaal van de overlevenden van een fictieve *high school shooting*. Door te focussen op de overlevenden en hoe hun levens zich voort zetten na de schietpartij, wou Coupland een tegengewicht bieden voor de overdreven aandacht die werd gegeven aan de moordenaars bij echte schietpartijen op scholen, waarvan het drama in *Columbine* in 1999 de bekendste is.

G.R.A.M., *Hohes Haus (Kiew)*, 2011

Robert Indiana, *Eat/Die*, 1990

Charles Lutz, *Mask (3 Holes)*, 2012

Charlie White, *Tate-La Bianca*, 2006

In augustus 1969 werden actrice Sharon Tate, achten-een-halve maand zwanger, en vijf andere mensen vermoord. Tate smeekte om het leven van haar ongeboren kind, maar kreeg te horen van een van de vrouwelijke aanvallers, “Luister *bitch*, jij kan me niets schelen. Het boeit me niet dat je een kind gaat krijgen.

Bit Rot

Douglas Coupland

TWEEDE VERDIEPING

Bit Rot duikt in Couplands gedachtewereld en combineert het werk van de kunstenaar met geleende werken uit zijn persoonlijke verzameling. Ook wordt er materiaal getoond dat voortkomt uit zijn recente residency bij het Google Cultural Institute in Parijs. Bij de tentoonstelling verschijnt een gelijknamige paperback, waarin nieuwe en bestaande korte verhalen en essays van de kunstenaar zijn samengebracht.

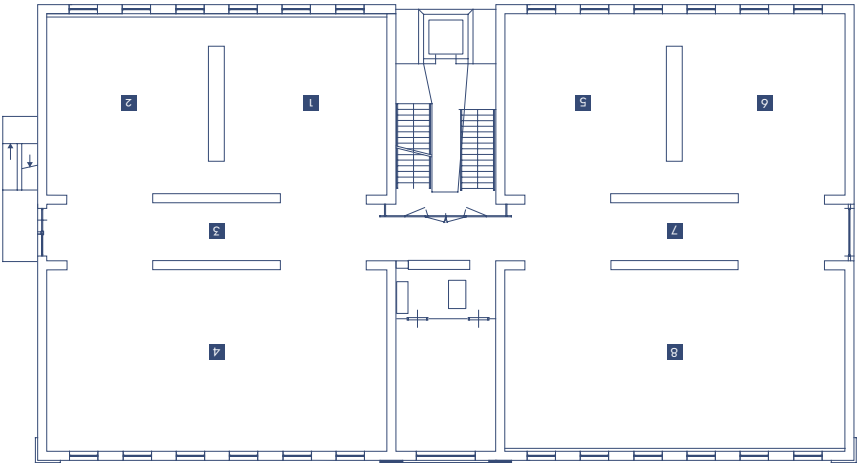
De titel *Bit Rot* verwijst naar het fenomeen van spontane ontbinding van digitale data. Zo vormt de tentoonstelling een associatief en visueel spel waarin geheugen, verlies, roem, geweld, vernietiging en creatie de belangrijkste onderwerpen vormen. Door de tentoonstelling heen deelt Coupland zijn gedachten met het publiek over globalisering, terreur, het Internet, popcultuur, social media, en de daaruit voortkomende beeldeconomie.

Al jarenlang verzamelt Douglas Coupland op intuïtieve wijze kunstwerken, afbeeldingen en objecten, waaruit een collectie is ontstaan die wellicht alleen voor de kunstenaar zelf helemaal te begrijpen is. Elk van de hier getoonde werken begon als een impulsieve aankoop, maar leidde uiteindelijk tot meer inzicht in Couplands eigen, diep gewortelde behoeftes en verlangens. Het is voor het eerst dat de kunstenaar deze verzamelde werken tentoonstelt samen met zijn eigen werk.

Bij elke zaal hoort een fragment uit de begeleidende publicatie *Bit Rot*, waarmee de sterke verbinding tussen Couplands visuele en geschreven werk duidelijk wordt.

'Mijn boeken hebben altijd ideeën omvat voor installaties en werken [...]. In de tentoonstelling worden kunstwerken materialisaties van woorden, en een paar van de woorden in dit boek zijn een dematerialisatie van objecten in de tentoonstelling.'

Douglas Coupland, inleiding van *Bit Rot*, 2015

DOUGLAS
COUPLAND

ROT
TIB